अनुक्रान्ताः । शेषाध्यायद्वयेन च तएव धर्म्मान्तरसहिता अनुक्रान्ता इति भेदः । अश्वमेधमधिकृत्य कृतोग्रन्थः ठञ् । युधिष्ठिराश्वमेधाधिकारेण व्यासकृते भारतान्तर्गते ३पर्व्वभेदे न० । "इत्याश्वमेधिकं पर्व्व प्रोक्तमेतन्महाद्भुतम्" भा०आ० प० १ अ० । अश्वमेधः प्रतिपाद्यतयाऽस्त्यस्य ठन् । अश्वमेधिकमप्यत्र न० । "ततोऽश्वमेधिकं नाम पर्व्व प्रोक्तं चतुर्द्दशम्" भा०आ०प०१अ० ।

आश्वयुज पु० आश्वयुजी अश्विनीनक्षत्रयुक्ता पौर्णमासी यस्मिन् मासेऽण् । शुक्लप्रतिपदादिके दर्शान्ते चान्द्रे आश्विने मासे । "त्यजेदाश्वयुजे मासि मुन्यन्नं पूर्व्वसञ्चितम्" मनुः "भाद्रपदाश्वयुजौ वर्षा" "गाङ्गमाश्वयुजे मासि प्रायशोवर्षति" इति च सुश्रु० ।

आश्वयुजक त्रि० आश्वयुज्यामुप्तो माषः वुञ् । चान्द्राश्विनपौर्णमास्यामुप्ते माषे स हि तस्यामेव तिथौ उप्तः सन् प्ररोहति वर्द्धते च इति लोकप्रसिद्धिः ।

आश्वयुजी स्त्री अश्वयुजा अश्विनीनक्षत्रेण युक्ता पौर्णमासी "नक्षत्रेण युक्तः कालः" पा० अण् । आश्विनमासीयपौर्णमास्याम् "आश्वयुज्यां पौर्णमास्यां निकुम्भो वालुकार्णवात्" ब्रह्मपु० । "तेन यक्ष्यमाणः पञ्चवर्षाण्याश्वयुजीशुक्लेषु चतुस्त्रिंशतं पशूनालभते मारुतान्" कात्या० २३,२,४ । "आश्वयुज्या वुञ्" पा० ।

आश्वरथ त्रि० अश्वयुक्तो रथः अश्वरथस्तस्येदम् पत्रपूर्व्वकत्वात् अञ् । अश्वबाह्यरथसम्बन्धिनि ।

आश्वलक्षणिक त्रि० अश्वलक्षणं वेत्ति तज्ज्ञापकशास्त्रमधीते वा ठक् । १अश्वलक्षणाभिज्ञे २तद्बोधकशास्त्राध्येतरि च

आश्वलायन पु० अश्वल+अश्वग्राहकः मुनिभेदस्तस्यापत्यं नडा० फक् । ऋग्वेदीयश्रौतगृह्यसूत्रकारके ऋषिभेदे "सहस्रकाण्डं स्वकृतं सूत्रं ब्राह्मणसन्निभम् शिष्याश्वलायनप्रीत्यै शौनकेन विपाठितम्" इत्युक्तेः शौनकोपदिष्टेन तेन च "अथैतस्य सनाम्ना यस्य विताने योगापत्तिं वक्ष्यामः" इत्युपक्रम्य "नमः शौनकाय" इत्यन्तम् अध्यायचतुष्टयात्मकं वैतानिककर्म्मोपयोगि श्रौतसूत्रम् "उक्तानि वैतानिकानि गृह्याणि वक्ष्यामः" इत्युपक्रम्य "नमः शौनकाय" इत्यन्तम् अध्यायचतुष्टयात्मकं गृह्यकर्म्मोपयोगि गृह्यसूत्रं, तत् परिशिष्टञ्चाध्यायचतुष्टयात्मकं सूत्रं शौनकाचार्य्यप्रसादात् रचितम् । तदीयसूत्रोपरि देवस्वामिना भाष्यं कृतं तन्मूलकतया गर्गगोत्रेण नरसिंहपुत्रेण नारायणोपाध्यायेन वृत्तिः रचिता तत्र श्रौतसूत्रे प्रतिपाद्यविषयास्तावदभिधीयन्ते ।

तत्र प्रथमाध्याये प्रधानस्याङ्गसंहतिज्ञानाय सर्वादौ दर्शपूर्णमासयोर्व्याख्यानम् । १अग्निहोत्रादिषु ऋक्समाम्नायस्य प्रयोगस्वरूपकथनप्रतिज्ञा । २ऋक्समाम्नातकर्मसु आहिताग्नेरधिकारकथनम् । ३अङ्गसङ्घरूपविध्यन्तरज्ञानायादौ दर्शपूर्णमासयोर्व्याख्यान प्रतिज्ञा । ४दर्शपूर्णमासयोर्व्याख्यारम्भः । ५अनोषधिहविष्करूपेऽप्रणीते कर्मणि अपरेणेध्मप्रपदनम् । ६ अवटरूपचात्वालवत्सु पशुसोमादिषु अपरेण चात्वालप्रपदनम् । ७ चात्वालरूपस्याध्वनो वैदिकी तीर्थसंज्ञा । ८ होतुः प्राङ्मुखत्वस्य मनोवाक्काययन्त्रणादीनाञ्च चेष्टाया नित्यता । इति परिपाषा संग्रहः । ९ उरूपस्थीकरणरूपाया अङ्कधारणाया नित्यत्वम् । १० यज्ञोपवीतग्रहणनियमस्यान्तर्विहारे शौचनियमस्य च नित्यत्वम् । ११ विहारे कर्म कुर्वतस्तत्पृष्ठतः करणनिषेधः । १२ एकाङ्गोल्लेखे दक्षिणप्रतीतिः । १३ सर्व्वदक्षिणानुल्लेखेऽपि दक्षिणप्रतीतिः । १४ कर्तृरहिते क्रियाविधौ होतर्य्येव कर्तृज्ञानम् । १५ दानविधौ यजमाने कर्तृज्ञानम् । १६ कुहोति जपतीति प्रायश्चित्ते ब्रह्मणि कर्तृज्ञानम् । १७ ऋचो मूलग्रहणे ऋत्विग्वेदनम् । १८ सूक्तादौ गायत्र्यादिभागरूपे पादे हीने गृह्यमाणे सूक्तज्ञानम् । १९ सूक्तादावसूक्तादौ चाधिकपादग्रहणे तृचज्ञानम् । २० अस्मिन् शास्त्रे जपादीनामुपांशुप्रयोक्तव्यत्वम् । २१ मन्त्राणां कर्मकरणानाञ्चोपांशुत्वकथनम् । २२ सामान्यविशेषयोर्विशेषविधेर्बलीयस्त्वम् । २३-२४ होतुरवस्थानकथनम् । २५ कर्तुरासनकथनम् । २६ वचनादतिरिक्तस्य कर्त्तव्यत्वम् । २७ सामिधेन्यर्थं प्रेषितस्य होतुर्जपविधानम् । २७सूत्राणि प्रथम कण्डिकायाम् । १साकिधेन्यर्थजपः । २तज्जपानन्तरं सामिधेनीनाम् ऋचामनुवचनम् । ३ हिङ्करणपूर्वकप्रणवान्तव्याहृतित्रयजपविधानम् । ४सजपहिङ्कारस्याभिहिङ्कारसंज्ञाकथनम् । ५ कौत्समते निरोङ्कारव्याहृतित्रयजपानन्तरहिङ्करणदर्शनम् । ६कौत्समते सामिधेन्यर्थोक्तजपस्याकरणम् । ७ऋचामेव सामिधेनीत्वप्रदर्शनम् । ८सामीधेनीनाम् ऋचामैकश्रुत्येन सान्तत्येन चानुवचनम् । ९ऐकश्रुत्यलक्षणम् १०सन्ततलक्षणम् ११सन्ततस्यावसानत्वकथनम् । १२पूर्वोच्छ्वासाविभ्रेषे उत्तरोच्छ्वासारम्भः । १३प्रणवेनावसानकथनम् । १४ विहिते एवावसाने प्रणवस्य चतुर्मात्रत्वेनोच्चारणम् । १५ प्रणवान्तमकारस्य वर्णान्तरापत्तिकथनप्रतिज्ञा । १६ प्रणवान्तमकारेण स्वस्मात् परस्य यस्य कस्यचित् स्पर्शवर्णस्य तद्वर्गी-